

Naor schole

A. Meuleman

Onderstaand verhaal is afkomstig uit het boek *Jongs, wi-j mot moar 's kieken wat wodt* van A. Meuleman van boerderij de “Weijenberg” in Oolde bij Laren.

Den eersten dag naor schole kan'k altied onthouden. 's Margens um half negen staot een paar oldere buurjongs a bi-j ons in de waskamer met schone klompe an. Moo hef mi-j klaor ezat, en daor ging 't hen. De jongs vertellen mi-j precies hoe of 't ging en wa'k weh mog'e doon en wat nie. Ze zatten beide in de laatste klasse en kennen het knappen van de zweppe. Het veurnaamste was, ie mosten oe nie op de kop laoten zitten. Um goed negen uur zatten wille met zo'n vieftien deems en jongs, as schööpe en bukke gescheiden in een lokaal met aol-lemaol platen an de wand. Ik veulen mi-j nog nie zo op mien gemak, ik harre altied lös elopen en ik kreghe het weh een betje benauwd. De Juffrouw was een bes mense, ze hef ons eers verteld, da'w een leie kregen met een griffel. Zi-j maakte dan strepen op het bord veur de klasse en wille mosten dat dan op de leie tekenen. Um tien uur mochten wille naor buuten. Ik hadde het nieje der al of en bin op huus an egaone. Onze yolk kekken raar op, ik heb zand in de ogen ekregen en dat kan'k nie hem. Nao de middag mos 't weh weer gebeurn en langzaam bin'k der an ewend eworn. Vaa zèè tegen Moo: “iets zwaorder gebit in kan niet hinder”. Jao wi-j hebt zowat altied met de klompe an naor schole elopen. Ik hadde weh een fietse, maor gin belastingplaatje en dan moch ie met de fietse nie op de weg kommen. Grovaa, Vaa en Moo hadden een belastingplaatje. Twee zatten der vaste an 't stuur en ene in een leren etui, dan ko'j uut lenen, wat nog weh vake gebeurn. As ze naor de kärke gingen, stokken de vrouwleu ze in de noszak, anders waa'j ze zo kwiet. Daor is nog nie völle veranderd. Warkelozen en ambtenaren kregen de koperen belastingplaatjes van 't rijk gratis, maor dan zat er een rond gat in. Die ko'j nie uutlenen, want dan waa'j der bi-j. Met de tram bi'w wel is naor schole ewes, stiekum der achterop en veur de schole der of, anders kree'w der las met. In ons lokaal zatten in de onderste ramen matglas. Onze juffrouw hadden verkering met de Gemeente opzichter (Hidde van der Wal) en toen ze met de weg an't maken waarn, kek e altied deur het raam, maor dan mos e op de tene gaon staon. En as dan den olden Ruempol der langs kwam en den zèè tegen um: “goeie katers blijft altied in de buurte”, dan ha'j 'm direkt ok nie weer ezene. A'j luuze hadden, kree'j een briefke met, mo'j wat an

doon. Met de griffel he'w een maond drok ewes, dan kree'w 't potlood met een punten ansliiper, vervolgens de kreuntjespenne met inkt. De inktpötjes zatten vaste in de taofel en de inkt van Thalens ko'j der ingeten met een Flesse waor een schenkkörk op zat. De penne mocht er in tut net an't kreuntje, anders kree'j knoojerieje. Den eersten dag bleem de vlekken dan ok nie uut. Toe'k in huus kwamme, vroeg Vaa of ik met de penne schreve of met de vingers. Wat jongs stokken stöörig de vinger op, “juffrouw, ik hebbe een kladde, zi-j had dan een vloeiblad en dan was't maor effen of 't was vot. Twee jongs waarn nog nie zindelijk en dan ging 't wel is mis, ie konden ze dan wèh roeken en de juffrouw den trok de neuze op, “foei, foei” en dan mossen ze met naor buuten, de bokse uut en dan met een wöster of een olden wittekwas met kold water worn het achterwark weer klaor emaaft. Ze kekken dan of ze bi-j een open graf stonden. De bokse worn bi-j de kachel edreugd en zolange zatten ze met 't blote gat op de banke. Twee jaor he'w bi-j de juffrouw ezetten, toe bi'w aover egaone naor de darde klasse. Dissen meester mos ons schoonschrieven leern, maor daor ging nog a een hoge wieze op. De pols mos plat op de taofel, waor'j ech op mosten oefenen. Maor daor was wèh een middel veur, as 't nie bes wol. Ik kreghe twee latjes um de pols hen, zodat de pols plat op taofel bleef liggen. An beide enden zatten ze met een tauwke an mekare, a'j 't een betje anhaalden passen het altied. De veurste vinger moch nie deurbuugen, dan drukten ie te hard. De rechterarm mos ie tegen de hoed andrukken, wol dat nie, dan kree'j daor een latte onder van een halven meter. Met de linkerhand schrieven dat was ter ech nie bi-j. “Dat gefronnik mag ik niet zien” (de Leermeister). De oldere jongs hadden ons al ezeg, ie mot twee slipovers antrekken, want hi-j slot met een bamboestok, at um nie zint. Ie mossen oe op tied waan, of een groten bek opzetten en dan kreeg e een betje armoed met oe. Een keer sloog e mis, en de stok knapten

midden deur, toen pas worn ut stille in de klasse. Ie hoven ok nie te knipogen, of ie gingen de gang in, maor dan mos ie 's aovonds nao blieven en regels maken. Hi-j had ok een kuukenbreuderije, de eier mos e nog met de hande ummeleggen, met koffiedrinken ging e der effen hen, at de eier goed uutkwammen, ko'j goed doon met um hebben. Op de klokke kiekten he'w der ok eleerd, maor wi-j wissen nooit hoe late of 't was, argens op tied kommen was weh moeilijk. Ok de taofels tot twintig, die laatsten ha'k nog wel 's mangs wat met te knoaien ehad. Völle schik he'w ehad van de poppenkaste, daor was e heer en meister in. Hier hew 't ok weer twee jaor vol eholden. Dan naor de darde en veerde klasse, daor kwam ie bi-j een olden meister, een beste keerl. Den hef ons de breuken eleerd, met een heleboel stukskes triplex. Eén he'k goed onthollen, met het uut graven van een ronde silo. Dat was twee en twintig zeuvende, maol straol maol straol, dan ha'j de umtrek. Vake hadte een fotoestel bi'j zich wodte völle foto's met hef emaaft. De muziek, daor kon e ok wat met, hi-j had een viole en den mos eers estemd worn, Dan sloog e met een stemvörke tegen de lessenaar en dat heel e dan tegen het oor. Het was net een geluud as twee vriejende vlegen, die op de kop tegen de zoldering anzatten. Dan haalden hi-j een varkenspezerik uut de binnentesse en begon e de snaren in te vetten um een goeie hoge noot te kriegen. Het zingen op zichzelf kwam alles nie van terechte, ik heb op de gang estaon, een andere jongen in een hook van 't lokaal en weer een ander onder het bord, of nööst de lessenaar, meer plaatsen waarn der nie. Veur de schoolopziener daor had e ontzag veur. Hi-j roken altied de piepe, maor as de inspecteur kwam, ging de piepe warm de tesse in en de raams en de deuren lös. Hi-j ging met pensioen en met een versje zingen en een glas ranja is e van schole of egaone. Toen kree'w as hulp zo lange een olde juffrouw. Ze was gezegend met een nogal vol borstwark en trippelde met een völs te nauwe rok deur de klasse, net as een pinguln. Later kree'w een jonge meister, zo van de kweekschole maor den had de hande lös an 't lief zitten. Eén van de jongs, dee het um nie naor de zinne en den gaf e een drei-j um de aorne. Den veel tegen de lessenaar an en kreeg een wonde an de wenkbrauwen, wat eers slim bloon. 's Aovens nao schooltied is e naor de olde leu hen ewes um zien excuus an te been. Of e der wat van eleerd hef week nie. Dan kump nog het schoolreisje naor de Platvoot. Bi-j schole kö'w instappen in de tram en den breg ons vot. Wi-j hebt breudjes bi-j ons met ranja in een tasse. Bi-j de Pessink he'w het meeste a op. Bi-j de Platvoot was een dreijmölle, den mos ie zelf drukken, dan een paar wipwappen en een eigenwizen ezal, den smerig kon bieten. Der lepen een stuk of wat Chinezen, die'j heel slech konden verstaon. Zi-j vekochten stieve repen honig met apenötten, heel goed veur onze tande. Dan gao'w van de zesde klasse naor de zeuvenden en den achsten, hier is de hoofdmeister en den hef ons völle eleerd. Wi-j mosten opstellen maken, maor daor ha'w nie zo'n mui-jte met, want wi-j stonden geregeld in de gang

en daor hingen die wandplaten van M.A. Koekoek en Tjeerd Bottema.

Een opstel, wat leeft er in sloot en plas of in de loch, daor ha'k nie zo lange wark an. Ok de leesbeukskes op schole waarn mooi gellustreerd deur Cornelis Jetses. Veur de leu die aover de weg hen kwammen, mossen wi-j altied de pette ofzetten, zag e soms da'w dat vegatten, dan mos dat in 't lokaal gebeurn veur de kachel. Tien keer der langs lopen en de pette of zetten. En de andere jongs maor stiekum lachen. Wi-j kregen ok gymnastiek, at e goed te passe was, mochten wille een keer in de drie maond korfballen. Veerder mosten wille marcheren, gewoon een soldaoten opleiding, links, rechts, uut de flank mars. De bedoeling hiervan was, da'w met school of oranje-fees nie deur het darp hen sjoksten as dronken leu. Op schole veur a'w de klasse in gingen, mossen wi-j eers de hande wassen en de klompe onder de pompe schone maken. Wi-j kregen noe ok leesbeuke mee naor huus, van Hektor Malot "Alleen op de wereld" "De negerhut van oom Tom" van Harriet Beecher Stowe, of van L. Penning "De leeuw van Modderspruit" "De held van Spionkop" enz. Hi-j had ok een hekel an da'w naor de klumpkesmark gingen tussen de middag op schole. Daor ston een olden viskeerl met een depe tonne met zolten vis, veur een cent waa'j de man. Eerst streupen hi-j de mouwen op en dan haalden hi-j zo'n viske onder uut de tonne. Wi-j hebt um evraogd, waorumme of e die vis onder uut die tonne mos halen. Och zeg e dat is zo goed veur mien eczeem an de arme. Het zeute holt wa'w met brachten atten wille in de klasse op, zonder dat e dat vernom.

's Maondagssmargens brachten wi-j een dubbeltje mee veur ons schoolreisje en ha'w nog Godsdienst-onderwies van domie 0. Noordmans. Die man had een moeilijke taak, wi-j waarn net een paar jaor van het Sunterklaos geleuve of, toen mos hi-j ons weer een ander geleuf bi-j brengen. Hi-j wol het ene woord, wat nie in de biebel ston, beslist nie heuren (vleuken). Uut 't gezangenboek mosten wille de verzen leern uut het heuf en a'w daor met gengs waarn, kwam zien zönne en de eerste vraoge was, kump oe Vaa ok en hi-j schudden met 't heuf, dan gingen de beukskes dichte um de volgende wekke weer veur den dag te kommen. Zo gingen wi-j op het ende van het schooljaor an en bi-j dissen laatsten meister he'w völle eleerd. Wi-j gaot van schole of en onze lêévenswieze veranderd, wi-j mot an 't wark, gruus haaln veur de kachel en holt haaln veur 't fornuus. Water pompen veur de beeste en vesper naor 't land brengen. Dan op 't roggeland aoren gaarn, veur elke schobbe kree'w van Grovaa twee en halven cent. Met het rogge inhaaln mosten wi-j altied garven scheten in de barg. In de harfs mosten wille knollen roen en helpen eerappels gaarn. Grovaa zee altied: "teumig gaon, warkt de ondeugde in de hande." Noe'w van schole of bint, meu'w ok helpen met het versieren wanneer der een brulfte in de buurte is.

Wi-j bint noe gin kinder meer, maor heurt bi-j 't jonge volk.